

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput XLIII. Recentia exempla cum gaudio passorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

Cap. XLIII. *Exempla recentia eorum, qui atrociam animo passi.* 179
desiderat: vix enim habet imitatores, licet habeat præcessores.
Itaque hebes oculus non videt longè præcedentes; aut certè ra-
ritas exempli trahitur in excusationem.

CAPVT XLIII.

Recentia exempla cum gaudio passorum.

ORTASSE enim, quibus ista canimus, dicent, ideò,
hac tempestate persecutionum, deesse fortium imita-
tores, quia & antiqua sint in obliuione, & recentia in
pretio haberi solita in nimia raritate: itaque mirum non esse, si
desint imitatores, vbi desunt duces: aut si hac tempestate pauca
contingant illustria, cum etiam exempla desint huius tempesta-
tis. His illud in primis possumus respondere, sufficere veterum
exempla sedulo imitatori. Si enim vitia veterum sequimur, quid
virtutes veterum meruerunt, vt displiceant, dum laudantur?

Deinde bonus Deus, quemadmodum vnicuique diei suum
jubet lucere solem; ita omni æuo quasdam accendit faces ad vir-
tutem prælucentes. Itaque nec nostræ ætati desunt clarissima
exempla eorum, qui rebus aduersis gauisi, cum S. Francisco dixe-
runt: *Tanta est gloria, quam exspecto, vt omnia me pœna deletet, om-
nis morbus, humiliatio omnis, persecutio omnis, mortificatio omnis.*
Talia exempla complura non deessent, nisi cauam Arabiam ser-
rent, & tam paucos imitatores reperirent. Non enim hîc Ala-
zones nostri, sed alibi assam, quod aiunt, farinam concupiscunt.

S. Ignatius Societatis nostræ auctor, Christi causâ, in vin-
cula compactus, cum ab eo Franciscus Mendosius, postea Bur-
genfis Episcopus, & Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, quæreret, num
dolenter ferret illum carcerem, & vincula? Apostolica fortitudi-
ne respondit: *An tantum malum tibi videtur carcer esse? at verò non
tam multa Salmantica compedes sunt, non tot catena, quin ego plures
pro Christo cupiam.* Quare idem etiam interroganti, *Quanam es-
set compendiaria via ad perfectionem?* respondit: *Multa pati pro
Christo, idq; assidue postulare à Deo.* Vides verbum, habes exem-
plum; altero docuit, altero ostendit, quid sit desiderandum, & in
quo gaudendum. Nunc ea re tam pauci gaudent, quia pauci de-
siderant, pauci à Deo postulant. Potius id longis peregrinatio-
nibus,

I.

II.

III.

Petr. Ribad.
lib. 4. vitæ S.
Ignatij c. 15.

nibus, precibusque contendunt, ut à patiendo liberentur. Alij sancti, ut Antonius de Padua, & Franciscus Xaverius, idcirco longa itinera susceperunt, atq; ad Barbaras gentes profecti sunt, ut pro nomine IESU contumeliam mortemque ipsam paterentur; quamquam mortem secuti sunt fugientem. Neque enim eos Deus, ut Martyres, sed ut Confessores voluit coronare. Quamquam nec ipsam sine corona dimisit patendi voluntatem. Hanc verò illi quia ardentissimam habuerunt, etiam in alijs excitauere.

IV.

Atque ut videas Xaveriani spiritus ardorisque flammam, ostendam aliquot scintillas, è litteris, quas Michaël illustris in Iaponia Martyr Anno Christi 1609. è carcere ad suos scripsit. *Non possum, inquit, Dei in me beneficentiam verbis exequare, quòd pro eius fide captus sim, nimirum ex illo die dignatam esse angustissimam illam maiestatem, & animæ, & corporis mei velut adire & capere possessionem, inde in summa pace fui. Estuabat cor meum inestimabili desiderio, sui, ad omnem Dei nutum, in prosperis & aduersis, ad unguem conformandi. Et infra. Nunc intelligo, irrisiones, contemptus, fastidia, quaslibet demum iniurias pro Dei amore æquo animo toleratas, omnibus regum & Imperatorum sceptris ac diadematis esse infinitis partibus anteponenda. Quadriennio fui in carcere, ita latus & alacer, ut uno tantum die mihi fuisse videar. Hæc martyris seu verba sunt, seu diuina incendia, vel frigidissimos quoque incensura.*

V.

Suprà capite
13. num. 27.

Ac ne quis verba dumtaxat dare me existimet, exempla etiam dabo, & animos ab eodem Xaveriano spiritu oriundos. Recensui supra, parentum liberorumque Iaponensium fortitudinem, quæ Annum Christi 1613. illuminauit: hic addam recentius eorum, qui ibidem, ob Christianam religionem, ad necem, quæ sita, non tantum semetipsos vltro obtulerunt, sed etiam, ut in proverbio dicitur, coenam cum ipso canistro apponentes, amicissimos quoq; & coniunctissimos ad lanienam secum adduxerunt. Non mariti vxores, non hæ maritos; non mater filios, nec filij parentes abscondere, aut letho eripere conabantur, sed gnomon & regula communis erat omnibus, pro Christo mori, & quisque quò alium chariorem habebat, eò magis laborabat; ut eum eiusdem secum coronæ participem faceret.

VI.

Anno igitur à virgineo partu M. DC. XXII. hoc est, ante annos

annos 27, Nangalaci, inter centum & octodecim martyres, viginti quinque columnis alligati ante spectare iussi sunt, quàm spectaculum ipsi fierent, vt ab oculis inciperet eorum cruciatus, poenaque ipsa expectatione extenderetur. Spectarunt igitur primum, ante se, crudelissimis modis mactari eos, quos ipsi instruendo fecerant Christianos. Quo spectaculo tantum abest, vt fuerint externati; etiam inflammari se senserunt, cum cernerent in tantum eos profecisse, vt etiam martyria paterentur. Praesertim verò mirificè sunt extimulati, cum viderent quinquennem puerulum Ignatium à matre Isabella ex media turba eductum, protractumque, vt vnà martyr fieret, alacriter ad supplicia currentem, eaq; tam fortiter sustinentem. Hæ prolusiones fuerunt, & sicut à tyranno ad examinandos, ita à Deo ad firmandos exemplo spectantes certamina, velut batuentium, præmissa.

Longè enim secuta sunt diriora. Laniatis quippe in hunc modum istis, & magnà strage circumiacentibus, ventum est demum ad eos, qui columnis colligati stabant. Hi, more Phœnicis, ituri erant ad immortalitatem, de rogo transmittendi cælo. Sed ligna ita circa columnas componebantur, vt tres bicubitos à Martyribus distarent; lentoque cruciatu Christi seruos assarent. Ceterum non tam flammis, quàm insidiis Martyres petebantur. Vt enim ex immenso illo lentoque æstu effugere possent, flaccidè admodum remissequè, & quasi libero nec ægrè solubili nodo, manus eorum alligabantur. Insuper vnà parte extructæ, per ambitum, ardentisque pyræ, portam certam fugæ relinquebant, apertam lictores.

Rem dicam admiratione dignam, & stupendam. E viginti quinque Martyribus, ita temerè neglectimque ligatis, è tanto cruciatu (quid possum atrocius dicere?) è flamma ipsa, & temporali, vt ita dicam, Inferno, per apertam viam, ne vnus quidem fuit, qui fugere vellet; more Salamandræ, perstiterunt omnes, & inter vndantes flammis, quasi inter Pæstanas rosas, aut molles amaracos, diuinis quibusdam gaudijs exultarunt, oculis, manibusque in cælum erectis; quasi non sentirent ignem, aut tamquam si essent adamantes. Quodq; rei caput est, in hunc modum alij quidem per sesqui, alij per duas, Pater autem Seba-

VII.

VIII.

stianus Quimura noster, per tres longas integrasque horas, spectantibus ad arenarias clepsyras tempus metientibus, viui vegetique sæuiens incendium, inaudito exemplo tolerauerunt.

IX. Eant nunc, & nostræ ætatis exempla flagitent pigri isti excusatores; qui si pallium amittant, si iumentum abducatur, si duos foeni manipulos perdant, jam cum ipso Atlante cali seonus sustinere solos arbitrantur, & laqueum quærunt quo, non abigeos aut fures, sed semetipsos suspendant, vnâ cum rebus amissis perituri, quas animâ suâ habuerunt chariores. Scilicet occasione dumtaxat opus est improbitari. Quare & isti mox animû despondent, cum fortunæ ludos vel à longè conspexerunt. Quid facerent inter ipsa flammaram incendia, tot horis, constituti? Nec enim dicis causâ datum est nobis exemplum tam luculentum; sed cum omnibus per ignem & aquam tribulationis transire sit necesse, par est, vt simili constantiâ transeamus. At prius locusta lucam bouem pariet, quàm vt delicatuli simile aliquod facinus audeant cogitare. Non cadit tanta constantia in inconstantes.

X. Cuius constantiæ, & alia suppetunt facta imitatione digna. Siquideam auctor Concertationis Anglicanæ de Alexandro Briantio ita scribit. *Cum duorum dierum spatio in turri Alexander degisset, ab arcis prefecto, Doctore Hammono & Nortono euocatus est, qui illum more suo exagitarunt, insurandum proponentes, quo ad omnia illum respondere cogant. Cum q̄, fateri nollet, quorum esset operâ sustentatus, ubi rem diuinam peregisset, & quorum excepisset confessiones; acus sub unguibus eius insigi demandarunt: quo tantum abfuit, vt de constantia animi deturbari potuerit, vt hilari etiam vultu Psalmum Misere mei Deus recitaret, & obnoxie Deum, vt suis tortoribus ignosceret, deprecaretur:*

XI. Vel hinc cognoscite, fortitudinem Christianam nondum omnino elanguisse; quam in atrocissimis tormentis canere magis, quàm gemere, iuuat; quæ hilari vultu, loco vindictæ, Deum scit cum Stephano, pro tortoribus deprecari; cui grarius est laurum, quàm apium decerpere; qua duceant homines viridi senio steterunt. Sunt enim & huic sæculo homines, quibus non numariam nobilitatem à Principe accipere, sed sanguine emere, æterni-

æternitatem placet. Etiam si tyrannus ultra Perficum scelus eat, illi tamen, à diuina veritate, ne latum quidem crinem recedent: citiusque, isti tales, suâ constantiâ, Carnifices ad verum Numinis cultum, quàm carnifices illos, suâ fœuitiâ, ad impietatem traduxerint. Ita hodieque in Martyribus cælum triumphat. Nam *triumphus Dei est passio Martyrum*, ait S. Hieronymus, & *pro Christi nomine cruoris effusio, inter tormentis mirâ perseuerantiâ stare, torqueri, & in suis tormentis gloriari. Ideò odor disseminatur inter gentes, & subit tacita cogitatio, nisi verum esset Euangelium, numquam id sanguine defenderent.*

Quod etiam factum, eo tempore, quo Edmundus Campianus in Anglia Catholicorum vidit, & postea secutus est, in patiendo, alacritatem. Scribit enim in epistola ad Euerardum Mercurianum Præpositum Generalem Societatis Iesv, inter cetera, etiam ista: *Dum hac scribo, immaniſſima fœuit persecutio. Mœſta domus. Nam aut mortem suorum prædicant, aut latebras, aut vincula, aut rapinam bonorum: tamen pergunt animosè. Etiam nunc plurimi restituuntur Ecclesia, nouiti milites dant nomina: veterani sanguinem profundunt. Hoc sacro cruore, ipsiq; hostijs promerebitur Deus. Et supra de se ipſo: Lego ipſe litteras, in quarum prima pagella scribitur: Campianus captus est. Hoc jam decantatum circumſonat aures meas quocumque venio, ut mihi timor ipſe timorem excusserit. Anima mea in manibus meis semper. Hoc afferant meditatam, qui supplementi gratiâ mittentur.*

Hucusque Campianus, qui elegantissimâ solandi formulâ, supplementi loco in Angliam mittendos inuitat, dum ad vincula paratos esse iubet. Nempe qui purpuram juxta purpuram dijudicat, meliùs discriminat minium & ostrum. Quare & Campianus de suo solatio solatium esse æstimandum censebat. Solatium autem æstimabat, si in carceres, Christi causâ, duceretur; immo & in ipſo tribunali, quòd ad mortem damnaretur. Cui Scherwinus, in damnatione socius, succinens assonansque in hunc mentis vocisq; jubilum erupit: *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus, & lætemur in eâ.* Sed Campiani notissima fortitudo nequit vnâ pagellâ describi, integrum volumen meretur. Satis est hic digitum intendisse, Extat vita eius, & descriptum martyrium à Paulo Bombino,

XII.

XIII.

Bombino, dignum sanè non scribi tantùm, sed sapius etiam legi, præsertim ab ijs, qui inter hæreticos constituti, quotidie similia vel expectant, vel experiuntur. His constantis patientiæ exemplar erit Campianus.

XIV.

Sander. lib. 1.
de Schismate
Anglicano.

Quemadmodum etiam præcipuum illud Angliæ lumen, Ioannes Fischerus Episcopus Roffensis, Sacratissimo Eminentissimorum Cardinalium Collegio adscriptus, qui, Sanderò teste, ab Henrico VIII. Angliæ Rege schismatico morti adiudicatus, cum duceretur ad supplicium, canebat hymnum, *Te Deum laudamus*. Nempe latum illi fuit, sic ire ad lethum.

XV.

Quemadmodum & Ioanni familiâ Ogilbeo, natione Scoto, Societatis nostræ presbytero. Hic quòd intelligeret, quanta vis tormentorum esset, ad Claudium Aquauiuam Societatis Generalem in quadam Epistola scripsit: *Supplicia terribilia sunt, tortura acerba: Paternitatis tua Charitatis erit, pro me orare, ut pro inuictissimo IESU generosissimè occumbam*. Valuisse vtriusque preces, rei docuit euentus. Nam generosissimè & pugnavit, & occubuit. Anno 1614, mense Octobri captus, & 1615, mense Martio occisus, toto eo tempore, ita se gessit, ut videretur opprobrijs saturari non posse, semper aut piè intrepideque iocans, inter tormenta; aut, inter sæuientium hæreticorum immania illa supplicia, furorem ipsum magis prouocans ad sæuendum.

XVI.

In Relatione
Incarcerationis & Martyrij R. P. Ioan. Ogilbei Scoti Soc. IESU, descripta ex autographo ipsius Martyris in carcere exarato, octiduo ante mortem; & continuata per conceptiuoseius, in exiliū missos.

XVII.

Glasguz, ab eo perfidè proditus, cuius saluti studebat, cum captus sub primam noctem in domo Prætoris esset, multa acerba pertulit. Episcopus (ipsius Martyris verba sunt) eò se cum toto comitatu confert, meq; inter mensam & murum sedentem euocat. *Pareo; & me alapa cadit, dicens: nimis audax eras, in reformata urbe, missas tuas dicere. Respondeo: Non agis, ut Episcopus, sed ut Carnifex, me cadendo. Tum quasi dato signo undiq; pluuat in me alapa, capilli è barba trahuntur, facies unguibus laceratur, donec fæditate rei motus Comes Flemingus auctoritate, & manu cohibet pulsatores meos. Tum vix cerebro ad statum suum reddito à commotione tot plagarum capitis, iubeor nudari. Et cætera.*

Ac paulò infrà: *Minantur extrema. Rideo minaces vultus, & verba. Minantur cippum. Peto promissum. Dare recusant, dicentes, se humaniores esse. Respondeo; at mentiri non est humanitas: cur promit-*

promittitis, quod non datis? Carceris custos me mirabilem dicit: Captiuos enim non urgere, sed rogare solere magistratum, ne puniat. Respondeo, meritò sanè faciunt hac, quos pudet, vel pœnitet causa captiuitatis talis; aut qui capi, aut plecti metuunt. Ego verò gloriôr causâ, & triumpho pœnâ tali. Ait ille: vide quid agas, & cui loquaris. Respondeo, jam vidi: at tu video, ut clauso carcere dormias in crastinum.

Ac infrâ: Iam vigesima sexta hora erat, ait, cum nihil gustauram, & febris laborabam: & licet clamore disputationis incalescerem, paroxysmus tamen superveniens me algere fecit; & sic ad ignem iussus sum recedere; ibiq; à Boreali, Scoto, & penè conciu, nequam compellor, & periurus mendax; qui honestum mentitus cognomen, sceleratam professionem palliâsem: se effecturum breui, ut nobile nomen Ogilbeorum infami Iesuiticâ labe non diu fœdaretur; & si tot circumstantium Nobilium, & Aula Episcopalis rationem non haberet, se, ait, statim me in lucentem caminum missurum. Respondeo, si in ignem me mittere decreuisses, numquam commodius id accidere posse, quàm nunc, cum valde frigeam: sed illi cauendum, ne cineres & carbones per domum spargerem, & sic ipsum coactum iri, ut domum verreret, quam fœdari fecisset. His & similibus iocis hominem excepi, adè ut & circumstantes, me in publicum optantes, ut pugionibus cribri instar perforarent, riderent hominem; & ipse, tandem veritate cognitâ, mihi omnia amicè promitteret. Tantum valet hilaritas patientis, ut vel jocando conuertat vexantem.

Pergit martyr narrando, quomodo, dum fictis criminibus, technisq; ludificaretur, riserit irrisores suos: ac mox subiicit: Ferro in pertica modum fabrefacto ducentarum librarum, duobus annulis nector; ita ut sedere, & in dorso jacere possem, aliud nihil, nisi parum stare, ne ad purgandam quidem naturam.

Et paulò infrâ. Edinburgum ducor, & dum per turbam damnatorum amicorum & coniugum (qui Ogilbeum causam esse suspicabantur; ut fuerint damnati) ducor, luto, nino, & maledictis excipior, etiam ad hoc instigante iudice prouinciali, & Episcopi famulis, prohibentibus spectantibus Ministris. Et dum spernenti similis equum per plateas alacrius ago, mirantur, quòd non consternar. Dixi, altâ voce, Scotico prouerbio: Tempus tunc cadendi, dum tollitur caput. Num-

A a

quid

XVIII.

XIX.

XX.

quid amplius vultis agere & dicere mihi? Femina quadam maledixit toruo vultui meo. Cui ego: Benedictio Christi super pulchram faciem tuam: qua palam protestata est, se dolere, quod dixit, & post hac de me mali nihil umquam dicturam. Observatum ab hareticis; quod benedictiones, pro maledictionibus darem, letui iratis. Adeo vel ab hoste suspicitur virtus patiendi, neque est vllum tam efficax remedium sanandi aduersarios, quam tolerantia exemplo. Sed pergamus cum pergente Martyre.

XXI.

Edinburgi, ait, in domo Episcopali maneo. Ocrea crurifragiales afferuntur; minantur extrema quotidie, ut loca, & personas proderem: si proderem, libertatem, & munera praeferunt; & si vellem, hareticus fieri, praepositorum à Messa cum nobili matrimonio pollicentur, insuper & Regis munera. Dixi ridens, hac propter nominis affinitatem P. Muffeto offerri debere, non mihi, qui Ogilbeus essem. Haecenus prolusit, nunc audiamus etiam, quomodo luserit Martyr.

XXII.

Nam post multa eruditè, cordatè, & falsè lepida responsa, ad interrogationes eorum data, subdit. Tunc me abire iussu, deliberarunt, qua torturà me ad dicendum omnia cogerent. Tandem concludunt, vigilià: & sic octo diebus, & nouem integris noctibus, me stiliis, aciculis, acubus, & vellicationibus vigilare coegerunt, minantes mira, promittentes magna, ita ut per totam Scotiam fama vigilij mei vagaretur, indignantibus, & commiserantibus multis vices meas. Multi Comites & Barones mecum egerunt, ut Regi satisfacerem; sed eum nihil pro rationibus, nisi rationes impetrarent, re desperata, Episcopus dixit, se ingentem pecunia summam dedisse voluisse, ut mecum nihil umquam negotij habuisset.

XXIII.

Et dum in magna corona hominum nobilis quidam, qui vigilijs meis praerat, diceret, se cum suis effecturum, ut atrocissima mihi fierent, senatumq; non prius emissurum, quam multis supplicijs necati caput in porta occidentali urbis penderet, in exemplum pertinaciae. Respondeo: Egregij carnifices! ego vos omnes in hac causa nihil facio: agite pro heretica vestra malitia: vos non curo: rogavi neminem: rogabo numquam. Spreui semper: possim, & volo pro hac causa plura pati, quam vos una cum omnibus inferre potestis: Desinite mihi talia obycere: hac lymphatis feminis obrudite. Me ista accendunt, non consternant: ista non aliter rideo, quam strepitus tot anserum.

Responsum

Responsum meum peperit circumstantibus silentium, & ipse tacens abiit, me cum custodibus relicto. Et post parum rediit, amicum interrogans, si quid deesset? Respondeo: Lectus ad dormiendum; tunc tacite ait, se ista ex politia dixisse, propter circumstantes. Sed ego barbarum hominis animum noueram, & dixi, me non curare, nec velle quidquam dictorum renocare: me scire satis, quid agerem, & cum quibus, & quomodo.

XXIV.

Redeunt die decimo Senatores, vocor (debilis eram: nam vigiliis ita me debilitauit, ut vix scirem quid dicerem, & quid agerem, aut ubi locorum essem, vel in qua urbe sapissime; & tamen Predicantes tunc veniebant obserata occasione sapius) vocor inquam, & commemorant clementiam suam, qui non crurifragio, sed vigilio me tentassent. Respondeo: Si crurifragio examinassent, portatus in scholam, vel in templum, docendo, vel exercitia Sacerdotis in confessionali exercendo, panem lucrari potuissem: at cum vigilio sensitivam partem ferè extinxissent, ac necassent, quod potuerunt, pessimum mihi fecerunt, nece excepta, cum secundum vocationem meam non tibiarum, sed iudicij exercitio Christo seruiam, & Ecclesia. Conabantur me conuertere, sed conuersione Predicantiâ, id est, ex sensato insensatum faciendo, & ex Iesuita stultum. Valeat Prapositionura, si tali acquiratur conuersione. Dicunt: satisfacere Regi, atrociora venient. Respondeo: Si essem omnia vobis dicturus, iam non dicerem, ne coactus dixisse viderer, & sensu, ut bestia, non ratione, ut homo, moueri atque duci. Tentate ocreas, ostendam, duce Deo, me in hac causa non plus tibias, quam vos tibialia curare: existimo, ad maiora natum, quam ut sensu vincar.

XXV.

LXXX

Sed non in me, sed Dei gratiâ confido. Quare respondeo, me nolle dictis addere, demere quidquam: si quid secundum Deum mihi facturi sint, citò faciant, nihil deprecor: unum oro, ut quod facturi sint, citò faciant: At Archiepiscopus, tu ex passione loqueris, nemo vult citò mori, cum bene possit vitam seruare, ut tu posses, acceptis oblatis tibi, cum Regis gratiâ. Respondeo: Non ex passione, sed ex deliberato animo loquor, & vitam seruabo si possum, modò pro illa Deum perdere non cogar: at cum non possum utrumque, quod minus valet, pro meliori libenter perdam. Et sic fessus vigilio, & stando redeo ad cubiculum, ubi quidam Baro Vicecomes pronincia Glasguensis me excipit

XXVI.

conscijs, exclamans in duritiem cordis mei, & cum Scotus essem, auderem recusare Regi in re aliqua satisfacere. Dixit, si Rex essem, te in cera coquerem. Videns hominem verbis officiosis non posse placari, agitavi hominem iocis, dicens: Si Deus te Regem facere voluisset, sapientiozem fecisset: & dum super mensam illi prabiberem, & nollet acceptare, iocis ipsum excepi, ut iram excuterem, omnesq; videre facerem, & in primis abunde Episcopum, dicentibus ceteris; me ipsum descripsisse, ac si à puero mores nouissem.

XXVII.

Hæc ipse Ogilbeus retulit, ut perspicuum fiat, hominem Deo nixum, nihil metuere tormentorum; immo ea etiam tanquam lucri feracia, prouocare. Quæ sanè affatim illi fuere cumulata. Nam & postea nomen eius improbis linguis subhastarunt, virumq; religiosissimum pro mago proclamauerunt, quòd fortè in Breuiario recitando audissent tacite verba sacra submurmurantem. Sed ille hanc tam atrocem calumniam risu diluit. Quo genere respondendi etiam alios complures aduersarios profligauit. Dixerat illi Pseudoepiscopus, Domine Ogilbee, spiritum habes; optarem multos tibi similes me sequi, quibus benè uterer. Respondet illico Spartanà, immo Philosophica libertate: Mallem sequi carnificem ad suspendium, quia rectà ad Diabolum vadis: Nempe ita & Polyearpus olim hæretico respondit, cum diceret: Agnosco primogenitum Diaboli. Nescit enim adulari, qui pro veritate paratus est mori; quare scapham, scapham vocat: quod & Ogilbeus fecit, qui professus est, se aulicosmos non didicisse. Quem & mirata est Anglia, cruce propria latari.

XXVIII.

Narrant in eodem libello, qui simul capti pænè omnibus interfuere, quæ passus est, custodem carceris, tantà viri constantiâ in amorem raptum, ac eò quòd se humaniùs erga Ogilbeum gessisset, loco motum esse ab Archiepiscopo, atque Oeconomum illi substitutum esse, hominem moribus asperum & inhumanum; qui eum ferro onustum, in continuâ solitudine relinquebat. Neque seris fidebatur, quibus grauiora illa pedum vincula constringebantur; sed eunèi insuper ferro altrinsecus retorti annulorum nexibus inferebantur; adeò timebatur, ne euaderet: cum tamen dicere solitus fuerit Martyr, se ne cerea quidem vincula disrumpere velle; nec, si paterent ianua, egredi, ut causam tam instam desereret; donec diuina promi-

demia

dentia illi aliter prospicere videretur. Paulum & Silam putares, qui terræ motu quassatis fundamentis carceris, quando aperta sunt omnia ostia: & vniuersorum vincula soluta sunt, sponte tamen remanserunt, eoque exemplo carceris custodem Christo lucrati sunt. Lucratus esset & Ogilbeus, si exemplo huius semen in bonam terram cecidisset, adeo libenter carceris & ferri onus sustinuit.

Quin & pridie quam moreretur, lotis pedibus, adstantes inuitauit, ut nuptijs suis, crastino die futuris, interessent. Euocatus ad supplicium interrogatusque, an paratus esset, respondit, se jam dudum ad abitum paratum esse, & horam illam desiderasse. Profertur in eum mortis sententia, qua eiusmodi fuit, ut scilicet ad patibulum duceretur in foro ipsi erectum, ibique suspensus, caput amputaretur, & corporis dissecti quatuor partes omnium oculis, in quatuor diuersis locis publicis, spectanda relinquerentur. Tum martyr gratijs abis, & benedictione ei impertitâ, qui sententiam pronuntiauit, simulque eum amplexans, & ceteris cum Archiepiscopo gratias agens, eisque dexteram innuens, omnibus se ignoscere dixit ex corde, sicut optauit, Deum sibi peccata ignoscere. Et ad eundem modum, carnificem amplexus, bono esse animo iussit; se illi ignoscere.

Ad locum martyrio destinatum cum venisset, confluente ad spectaculum toto populo; cui verba facere prohibitum est; patibulum sibi paratum, ad D. Andrea Apostoli exemplum, amplexans, & exosculans, in orationem incumbit. Tandem falsas calumnias proclamationesque & in cognato consolante multa grauiataque indigna passus, Ministro interrogante, Num mortem timeres! Non magis, inquit, pro tam bonâ causâ, quam tu patinas, cum ad cœnam accedis. Ita sub patibulo etiam joculari libuit, mortem contemnentem. Tunc manibus de nouo ita arcte post terga reuinctis, ut digiti eius tremere, scalas ascendere iussus est: quo in ascensu orationi instans, & Catholicorum, si qui forte adessent, suffragia poscens, B. Virginem & Calites omnes inuocare cœpit, spem suam in meritis sanguinis Christi repositam esse asserens; idque omnibus audientibus, primum Latinè, tum Anglicè. Et carnifex, post iterata Vicecomitis mandata, ut eum è scala deturbaret, tandem renitens, & multum compatiens, deiecit eum de gradu, lætissimè morientem, quod de tot carceribus, vinculis, & laqueis, ad veram euaderet libertatem,

XXIX.

XXX.

XXXI.

Nicolai Trigaut. de Christianis apud Iaponios Triumphis.
Adam Conzen in Daniele cap. 47. præsertim §. 5. Specul. Hæret. crudelit. Arnoldi Hauen. Carthusiani.

Eant nunc, qui recentia exempla cum gaudio passorum desiderant; eant, & vel hoc solum imitentur fortitudinis decus: nihil ampliùs ab illis requiremus. Quamquam hoc solum non est, ut vidimus: totam Iliadem dare possemus; sed præstat Lectorem allicere, quàm fatigare. Plura tamen, qui volet de recentibus, res Anglicanas peruoluat, & Nicolai Trigautij Triumphos Christianos; de veterum autem constantia & magnanimitate, Adamum Conzen adeat è Daniele Aulicos accuratissimè instruentem, itemque Speculum Arnoldi Hauenij, Victorem Vticensem, Procopium, aliosque de bello Wandalorum memorantes. Certè à primis incunabulis Ecclesia, per trecentos annos, à potentissimis seu Imperatoribus, seu tyrannis, velut cerua in siluis, aut cymba in procellis agitata, quotidiana nobis exempla reliquit. Idem postea fecit, domesticos hostes, hæreticos reges, velut ciuile malum experta. Circa Christi annum quadringentesimum septuagesimum sextum; quando Odoacer & Gensericus Ariani, ille Italiam, iste Africam, itemque tertia furia Ariana, Visigothus, magnam Hispaniæ Galliæque partem, ac denique Zeno Imperator Eutychianus Orientem miserandis modis diuexauit. Ea vexatio Ecclesiam non contriuit, sed poliuit, ut nobis, velut speculum, quò tritior, eò tertior reluceret. Quare neque nunc desunt exercitores; sed qui, velut lapides adamantem polientes, non gemmam, sed seipsos consumunt. Ut proinde verè dicat Ecclesia: *Sape expugnauerunt me à iuuentute meâ, etenim non potuerunt mihi.* Psal. 128. In quem locum S. Augustinus ait: *Numquid ideò non peruenit ad senectutem, quia non cessauerunt illi expugnando? Consoletur igitur se Ecclesia de præteritis exemplis, & dicat: Etenim non potuerunt mihi.*

CAPVT XLIV.

Exempla Martyrum summatis: & hinc solatia documentæ, per SS. Patres proposita.

I.
S Ephrem de laudibus SS. Martyrum.

Ecce igitur quæ oculis subiecimus, animo suo subijciant, qui se nimis grauiam tolerare arbitrantur. & inuenient utique doloris medicinam. *Stabant siquidem,* ait B. Ephram